

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В.о. ректора
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

Наталія ЗАМКОВА

2026 р.

**ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
додаткового вступного випробування**

для здобуття наукового ступеня доктора філософії

галузь знань: А Освіта

спеціальність: А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

освітньо-наукова програма: «Теорія і методика професійної освіти»

Голова екзаменаційної комісії

доц. Кізім С. С.

Вінниця – 2026 рік

Розробники:

Гуревич Роман Семенович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (академік) НАПН України, директор Наукового інституту аспірантури і докторантури;

Кобися Володимир Михайлович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри цифрових технологій і професійної освіти.

Кізім Світлана Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри цифрових технологій і професійної освіти,

Люльчак Світлана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри цифрових технологій і професійної освіти, гарант освітньо-наукової програми.

Рецензенти:

Петрук В. А., доктор педагогічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет;

Клочко О. В., доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

Гуревич Р.С., Кобися В. М., Люльчак С. Ю. Програма додаткового вступного випробування (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) з підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою «Теорія і методика професійної освіти» галузі знань А Освіта. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. 2026. 9 с.

Програма додаткового вступного випробування (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) складена відповідно до освітньо-наукової програми «Теорія і методика професійної освіти» підготовки доктора філософії галузі знань А Освіта за спеціальністю А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Додаткове вступне випробування дозволяє виявити рівень підготовленості й здатності до науково-дослідницької та експериментально-дослідницької діяльності в галузі теорії і методики професійної освіти, розкрити концептуальне бачення особистістю сучасних освітніх, педагогічних проблем, особливостей наукових, практико орієнтованих підходів до їх вирішення, напрямів проектування, визначення шляхів і способів організації освітнього процесу в закладах освіти.

Програма розглянута і затверджена на спільному засіданні кафедр цифрових технологій і професійної освіти й педагогіки і освітнього менеджменту
Протокол № 11 від 06 травня 2026 р.

Голова екзаменаційної комісії

доц. Кізім С. С.

ВСТУП

Відповідно до Правил прийому до аспірантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в дипломі магістра (спеціаліста), рішенням Приймальної комісії університету призначається додаткове вступне випробування зі спеціальності А5 Професійна освіта (співбесіда) відповідно до змісту галузі знань А Освіта, спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Додаткове вступне випробування (співбесіда) до аспірантури зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) спрямоване на визначення знань здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями), здатності до здійснення педагогічної, науково-дослідницької і дослідно-експериментальної діяльності в галузі теорії і методики професійної освіти.

Програма додаткового вступного випробування (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) складається з шести розділів:

Розділ 1. Предмет, завдання та основні категорії педагогіки.

Розділ 2. Історія педагогіки.

Розділ 3. Теорія виховання.

Розділ 4. Дидактика.

Розділ 5. Системні основи педагогіки.

Розділ 6. Методологічні основи педагогіки.

1. Мета, завдання та вимоги до знань та вмінь

1.1 *Метою* додаткового вступного випробування (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) є виявлення рівня володіння вступниками досягненнями світової цивілізації в галузі педагогічної науки; володіння категоріями педагогіки, основами теорії навчання та виховання, системними основами педагогіки та методами науково-педагогічних досліджень.

1.2 *Основними завданнями* додаткового вступного випробування зі спеціальності (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) є діагностика наукової ерудиції майбутнього здобувача наукового ступеня (знання науково-теоретичних та нормативно-правових засад педагогіки та неперервної освіти; концептуальних засад

розвитку освіти в Україні, напрямів її інтеграції в європейський освітній простір; особливостей розроблення та впровадження в освітній процес інноваційних технологій).

Проходячи співбесіду, майбутній аспірант має:

показати ґрунтовні *знання* предмету, завдань та основних категорій педагогіки, історії педагогіки, теорії виховання, дидактики, системних основ педагогіки, методологічних основ педагогіки;

виявити *вміння* аналізувати тенденції розвитку освіти й педагогічної науки в сучасному світовому освітньому просторі; творчо характеризувати педагогічні теорії, виявляти зв'язки і суспільні залежності здобутків сучасної педагогіки; доцільно використовувати у професійній діяльності традиційне педагогічне знання та освітню інноватику; прогнозувати основні шляхи розвитку педагогічної галузі в Україні й світовому освітньому просторі.

2. Інформаційний обсяг програми додаткового вступного випробування (співбесіди) до аспірантури зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Розділ 1. Предмет, завдання та основні категорії педагогіки

1. Поняття про педагогіку як науку та її основні категорії.
2. Взаємозв'язок педагогічної теорії та педагогічної практики.
3. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Фактори розвитку особистості та їх взаємозв'язок.
5. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості та їх урахування в освітньому процесі.
6. Освітній процес як цілісна система.
7. Функції педагога та основні вимоги до нього.

Розділ 2. Історія педагогіки

1. Донауковий період розвитку педагогіки.
2. Виникнення педагогіки як науки.
3. Розвиток педагогічної думки в середні віки.

4. Педагогічні засади епохи Відродження.
5. Педагогічні ідеї Я. А. Коменського.
6. Педагогіка епохи Просвітництва.
7. Історія української педагогіки.
8. Педагогічна концепція А. С. Макаренка.
9. Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського.
10. Основні сучасні тенденції трансформації освіти.

Розділ 3. Теорія виховання

1. Виховання як провідний фактор розвитку та формування особистості.
2. Суть процесу виховання.
3. Проблема мети виховання у сучасній педагогіці.
4. Основні принципи виховання.
5. Зміст виховання в сучасних умовах.
6. Поняття про методи, форми та засоби виховання.
7. Технологічний підхід у вихованні.
8. Інноваційні концепції виховання.

Розділ 4. Дидактика

1. Поняття дидактики.
2. Основні категорії дидактики.
3. Психолого-педагогічні засади освітньої діяльності тих, що навчаються.
4. Поняття про процес навчання.

5. Система дидактичних принципів.
6. Загальне поняття про зміст освіти в сучасних умовах.
7. Форми організації навчання.
8. Типологія уроків.
9. Загальне поняття про методи навчання.
10. Класифікація методів навчання.
11. Види навчання.
12. Контроль та оцінювання результатів освітньої діяльності тих, що навчаються.

Розділ 5. Системні основи педагогіки

1. Поняття педагогічної системи.
2. Структурні компоненти педагогічної системи.
3. Процес функціонування педагогічної системи.
4. Реалізація системного підходу до освіти України.
5. Структура освіти України.

Розділ 6. Методологічні основи педагогіки

1. Загальне поняття про методологію педагогіки.
2. Рівні науково-педагогічного дослідження.
3. Методика проведення конкретного педагогічного дослідження.
4. Науковий апарат педагогічного дослідження.
5. Основні етапи дослідження.
6. Методологічні принципи педагогічних досліджень.

7. Логіка педагогічного дослідження.
8. Програма педагогічного експерименту.
9. Критерії й система діагностичного інструментарію.
10. Методи дослідження.
11. Емпіричні методи педагогічного дослідження.
12. Теоретичні методи педагогічного дослідження.

3. Критерії та методи оцінювання

Метод оцінювання – *співбесіда*.

Додаткове вступне випробування зі спеціальності А5 Професійна освіта (співбесіда) оцінюється за шкалою «допущений» / «не допущений». Вступник, який отримав оцінку «не допущений», до участі в наступних вступних випробуваннях та у конкурсному відборі не допускається.

Оцінка	Критерії оцінювання
допущений	вільне оперування інтегрованими педагогічними знаннями, здатність підтримати проблемну дискусію, виявити професійну ерудицію в передбачуваній сфері наукового дослідження, поінформованість щодо найбільш важливих педагогічних ідей, які висловлювалися в минулому та є предметом сучасних наукових дискусій, володіння поняттєво- категоріальним апаратом сучасної педагогіки. Наявність науково-аналітичних здібностей, здатності виокремлювати актуальні педагогічні факти, явища, події, використовувати теоретичні знання як основу й метод пізнання, виявляти проблеми для здійснення актуальної науково-педагогічної діяльності, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем і збагачення професійних знань. Уміння розробляти програму і методику наукового дослідження з формуванням комплексу доцільних наукових (теоретичних і емпіричних) методів;
не допущений	відсутність знань науково-теоретичних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності, неточні відповіді на питання білетів, нерозуміння сутності проблеми, що обговорюється, нездатність відповісти на основні та додаткові запитання, відмова давати відповідь й виконувати екзаменаційне завдання.

4. Рекомендована література

Основна

1. Чернишев Д. О., Почка К. І., Корчова Г. Л., Красильник Ю. С., Руденко М. В. Методика професійної освіти: навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2024. 224 с.

2. Гириловська І. В. Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: монографія. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2022. 304 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: навчальний посібник. 2-е вид., переробл. і доп. К. : Видавництво Ліра-К., 2017. 456 с. URL: <http://lirak.com.ua/preview/12230.pdf>.
4. Ієвлев О. М. Професійно-педагогічна мобільність викладача : навч. посібн. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 136 с.
5. Кравець Н. П. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Видання 3-є, випр. і доповнене. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. 74 с.
6. Завгородня Т. К., Стражнікова І. В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
7. Ярошук Л. Основи наукових досліджень: навч. посіб., 2-ге вид., оновл. Saarbrücken–Riga: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.
8. Шарпан О. Б. Основи наукових досліджень. Курс лекцій. [Електронний ресурс]: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 89 с.
9. Писаренко Т. В., Куранда Т. К. та ін. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2021 р.: аналітична довідка. К.: УкрІНТЕІ, 2022. 53 с.
10. Башкір О. І. Навчально-методичний посібник «Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів: для здобувачів освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії», Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, – 93 с.
11. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
12. Лаврук М. М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник / М. М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 148 с.
13. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи. URL: http://pidruchniki.com/18980908/pedagogika/konkretno-metodologichni_printsipi_pedagogichnih_doslidzhen.
14. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія . К. : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 125 с.
15. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Методологічне підґрунтя педагогіки вищої школи. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/50345-13-metodologichne-pdruntya-pedagogki-vischo-shkoli.html>.
16. Особистісно-професійний розвиток учителя: погляди стейкхолдерів : монографія/ Акімова О.В., Фрицюк В.А. [та ін.]. Вінниця. ТОВ «Друк», 2020. 360 с.

Додаткова

1. Educationalists versus Politicians – Who Should Integrate Europe for Wellbeing of all Inhabitants, R. Kucha, H. Cudak (eds.). Jyď: Wydawnictwo Spoiecznej Akademii Nauk, 2017. 428 s.
2. European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Digital Education at School io Europe. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
3. North American scholars of comparative education: examining the work and influence of notable 20th century comparativists: edited by Erwin H. Epstein (Oxford Studies in Comparative Education, Series editor: David Phillips), London and New York, Routledge, 2020, 204 pp.
4. Staude, Edmund, «National Education Systems in the European Union» (2011). All Theses and Dissertations (ETDs). 458. URL: <https://openscholarship.wustl.edu/etd/458>.
5. Sustainable Education as a Way of Bringing People together – Multiple Stories From Europe, Vasil Haluziak, Ryszard Kucha, Anatoliy Vykhursch (eds.). Jyď: Wydawnictwo Spoiecznej Akademii Nauk, 2018. 426 s.
6. Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика : монографія / авт. кол. М. А. Вайнтрауб, А. М. Романова, І. А. Мося, Я. Ю. Білоконь та ін., за наук. ред. М. А. Вайнтрауб. К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2015. 328 с.
7. Носкова М. В. Інтернет-технології в діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу: монографія. Львів : Видавництво «Левада», 2017. 219 с.
8. Підготовка майбутніх учителів в освітньо-інформаційному середовищі закладів вищої освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій : монографія / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, В. М. Бойчук, та ін. ; за ред. академіка НАПН України Р. С. Гуревича. Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2019. 564 с.
9. Професійно-педагогічна компетентність : навч. посіб. / за ред. І.Л. Холковської. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 308 с.
10. Радкевич В. О. Наукова платформа професійної освіти: сталий розвиток. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(1). 2021. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-17-1>.
11. Сергеева Л. М., Стойчик Т. І. Конкурентоздатність як умова професійного становлення фахівців : монографія. Дніпро : Журфонд, 2020. 181 с.
12. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу : монографія / Радкевич В. О., Пуховська, Л. П., Бородієнко О. В. та ін. Житомир: «Полісся». 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721252/>.
13. Сікорський П. І. Моделювання нових навчальних технологій у закладах вищої освіти : монографія. Львів: Сполом, 2020. 228 с.

14. Сікорський П. І. Теорія і практика управління навчальним закладом: підручник. Львів: «Сполом», 2019. 405 с.
15. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика : монографія / Каленський, А. А., Лузан, П. Г., Ваніна, Н. М. Житомир: «Полісся». 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/712845/>.
16. Стечкевич О. О. Організація уроків виробничого навчання: компетентнісний підхід: навч. посібн. Київ : Педагогічна думка, 2018. 128 с.
17. Теоретико-методологічні засади інформатизації освіти та практична реалізація інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері України : монографія / В. Ю. Биков, О. Ю. Буров, А. М. та ін. Київ: Компрінт, 2019. 214 с.
18. Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах : монографія / Аніщенко В .М., Артюшина М. В., Герлянд Т. М. та ін. Житомир: «Полісся». 2019. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718498/>.
19. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібн. / Базелюк О. В., Спірін О. М., Петренко Л. М., Каленський А. А., Майборода Л. А. Житомир : «Полісся». 2018. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713159/>.
20. Холковська І.Л. Професійна компетентність викладача ЗВО : навч. посібник. Вінниця: «Твори», 2020. 304 с.
21. European Commission/EACEA/Eurydice, 2022. The Structure of the European Education Systems 2022/23: Schematic Diagrams. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
22. Brammer S., Clark T. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures // British Journal of Management. – 2020. Vol. 31. – P. 453-456.
23. . Owen P. Hall. Editorial: COVID-19 and the Future of Management Education. URL: <https://gbr.pepperdine.edu/2020/05/editorial-covid-19-and-the-futuremanagement-education/>.